

Г1алг1ай мохк

Оглавление

Махлоева Рукет Даймохк
Мерешков Султан Г1алг1айче
Мерешков Султан Вай Г1алг1айче
Муталиев Хъажбийкар Даьхенга
Муталиев Хъажбийкар Даьхе
Муталиев Хаджи-Бекир Родина
Мякиев Асхаб Г1алг1айче
Мякиев Асхаб Ингушетия
Озиев Салман Родина
Озиев Салман Даьхе
Озиев Салман Даьхенцара безам
Озиев Салман Даьхен кулг
Озиев Салман Миччахьа вале...
Озиев Салман Даьхен ираз 1алашде
Осмиев Хамзат Родина моя
Осмиев Хамзат Родная земля
Осмиев Хамзат Даьхе
Плиев Алихан Любима Ингушетия
Плиев Амир Г1алг1айченга
Плиев Амир Родина
Плиев Магомед-Саид Даймехага
Плиев Магомед-Саид Г1алг1айче
Плиев Магомед-Саид Айе Россен...
Плиев Магомед-Саид Отчизна
Плиев Магомед-Саид Г1алг1айче Гимн
Плиев Магомед-Саид Са Г1алг1айче
Плиев Магомед-Саид Тха Республика
Сагова Малика Г1алг1аче
Султыгова Лемка Г1алг1айче
Султыгова Лемка Са Г1алг1айче
Татиев Хаваж-Багаудин Г1алг1айчен гимн
Угурчиев Азамат-Гирей Хьол хозаг1а мохк
Угурчиев Азамат-Гирей. Отчизне
Угурчиев Азамат-Гирей Г1алг1айче
Угурчиев Азамат-Гирей Даьхенга
Угурчиев Азамат-Гирей Са хьамсара мохк
Угурчиев Азамат-Гирей Г1алг1айче гимн
Хамхоев Ахмед Г1алг1ай мохк
Хамхоев Ахмед Даьхе
Хамхоев Ахмед Сона даьхе езе
Хамхоев Ахмед Даьхенцара уйла
Хамхоев Ахмед Бехк ма баккха 1а сох, Даьхе

Хамхоев Ахмед Ингушетия
Хамхоев Дауд Г1алг1айче
Хамхоева Жимсари Бахалба Г1алг1ай мохк
Хамхоева Жимсари Даъхе
Хашагульгов Али Даъхенга
Хашагульгов Али Г1алг1айче
Хашагульгов Али Лоаман Г1алг1айче
Хашагульгов Али Г1алг1айче Республика гимн
Цечоев Хаматхан Г1алг1айче
Чапанов Ахьмад Хозя даймохк
Чахкиев Капитон Даймохк
Чахкиев Капитон Даъхенга
Чахкиев Саид Если б случилось...
Чахкиев Саид Ингушетия
Чахкиев Саид Святая Ингушетия
Чахкиев Саид Гимн Ингушети
Чахкиев Саид Г1алг1ай республика гимн
Чахкиев Ювсан Илли
Чахкиев Ювсан Г1алг1айче
Чахкиев Ювсан Са даъй мохк -Г1алг1аче
Чахкиев Ювсан Даймохк
Яндиев Джамалдин Алал сога
Яндиев Джамалдин Даъхенах йола стихаш
Яндиев Джамалдин Даъхе
Яндиев Джамалдин Лургьяц Даъхе
Яндиев Джамалдин Даъхенга
Яндиев Джамалдин Юха ала сона
Яндиев Джамалдин Тахан со г1озваьнна
Яндиев Джамалдин Идя я - и сердцем ликую
Яндиев Джамалдин Родина, родина молодая
Яндиев Джамалдин Расскажи мне, страна...
Яндиев Джамалдин Я люблю вас, горы, за то...

Махлова Рукет

ДАЙМОХК

Лоамаш – хоза тамаш,

Бовхъаш - аързе ткъмаш,

Кхувдаш сигаленга,

Ала г1ерт т1хъенга:

«Даъхенцара безам,

Доттаг1алий тешам,

Денал, кортамукъале-

Даъх йиса т1ехъале».

Лайна т1емаш, довнаш,

Яг1а г1алаш, в1овнаш,

Ювцаш вай даъй кхелаш,

Йоах вайга: «Т1ехъенаш,

Шун даъй-лаъчаш кхесташ,

Лийннаб лоамех къесташ,

Укхаза да шун овлаш...»

Даъй кхоллам мо в1овнаш,

Кхувдаш сигаленга,

Кхача г1ерт сийленга.

Тирк дода к1ежйоахаш,

Даьй оамалаш йоашхаш

Кхехкаш дола даьй ц1ий

1омийхкад, лораш сий.

Хьаст ба тайжа, хье1а,

Тара лоаман йо1ах.

Йи1ий ц1ена уйлаш,

Хьаст санна бухьювлаш,

Укхаза биаб безам

Къоначар, луш тешам,

Хьастах диад дувнаш,

В1аший кхелаш ювзаш.

Льттах тайса пхьанаш,

1и деш яг1а гаьнаш,

Михах д1а-са теркаш,

Я самашца эгараш.

Нана ага теркош,

Яьг1ий илли лекхаш.

Вахалва хьо маьрша,

Г1оза, иразе, яхаш.

МА боаг1алба бала,

Лорадолда Дала

Лирача цу т1емах,

Дех аз г1анакъа, сомаг1а.

Опубликовано: Журнал «Литературная Ингушетия», №2, 2012 г.

Мерешков Султан

Г1АЛГ1АЙЧЕ

Хьо,йовзаш мел яйнар,

Йиц ца еш МА лелий.

Хьо езаш мел зийнар,

Хестаеш МА лелий,

Доакъало кхаъ баьккха

Эздело са хьоасташ,

Беркато са кхаъба

Ва хоза Г1алг1айче.

Г1озало г1озъйоахаш,

Хьо дукха яхийла,

Яхийла даиман,

Яха тоам бола

Ва эздий, ва кура,

Ва сий дола, яхь йола,

Са боча, хьамсара,

Даькъала Г1алг1айче.

Опубликовано: Журнал «Литературная Ингушетия», № 3, 2005 г.

ВАЙ Г1АЛГ1АЙЧЕ

(ГИМН)

Б1аъшерий сатессам бакъхинна яхийла,

Замана й1оахалла са Нана – Г1алг1айче.

Вахара йист йоацча цу наькъа б1оахалла,

Хьо г1оза лелийла хьамсара Г1алг1айче.

Вайна т1акхаьча 1аьржа из къизал,

Ииц ца еш вахаргва хьа х1ара во1.

Лоалахо селлара хиннав хьо къиза,

Пхьа шолха ца леха тха бокьо яц.

Г1алг1айче хьо сецай цецъяьлча санна,

Хьо ийшай сона оалалургдац.

Хьайга аьнначох хьо тешаш санна,

Баьчох тийшаболх баханза 1ац.

Кхоане сийрда хургхилар тешаш,

Тхой дайнар ц1ада кьахьегаш да.

Харцо лоацалуш б1аргаш да лешаш,

Хинна 1откъам мел боккха ба.

Тахане йиц ца луш хьо яхийла г1оза,

Сабар - сатемах йоаккхий а еш.

Дика кхаъ ма эшалба хьа лерга хаза,

Аьннача отталда хьа кьонгий дош.

Даьг1астен юкъ - моттиг я хьо, Г1алг1айче,

Хьо езар массаж хьох воаккхий ву.

Т1айоаг1а зама хийла иразе

Хьо мел йовзар воаккий а веш.

Г1алг1айче, са даьй баьха з1амига лаьтта,

Хьо довзарах воаккий веш со дунен чу вах.

Хьох къаьста ваха дац сона атта.

Б1арга хьо гуча са атта аз доах.

Кьоаной цу кхетамца сий лакха латташ,

Яхь йолча къонахий денал хьох доалл.

Хьо дага кхоабачо, халонаш оаташ,

Д1ахо хьу курра вахара боал.

Йиш яц са Г1алг1айче, хьох къаьста ваха,

Хьа сурташца мара са б1аргий са дац.

Хьа духьа къонгаш кийча ба баха,

Шой вахар, ийшача, иар кходергдац.

Хьамсараг1а моттиг яц ше ваьча мехкал,

Хийла хьа дезал хьох баьнна лел.

Низах хьох ваьккхачоа ма хиннад мехкал,

1аьржача къизалах д1аийнай кхел.

Сагато мел дукха яхье а хано,

Деналах ца бохаш хъа къонгаш бах.

Баркал, Г1алг1айче, хъа сий деш вахачоа,

Хъо лоарх1ар ше а сийленца вах!

Муталиев Хаджи-Бекир

Родина

Родина!

Люблю тебя, как душу:

Мы возратали

Под твоим крылом

И теперь

Твои моря и сушу,

Как зеницу ока,

Бережем.

Потому люблю тебя,

Что силы

И мои нужны тебе,

Что нас

Учат

Незабвенные могилы

За тебя

Сражаться в грозный час.

Потому,

Что всей земли народы,

Видя твой

Неугасимый свет,

Рвутся к воле

Потому,

Что годы –

Только шествие

Твоих побед.

ДАЬХЕНГА

Даьхе!

Даьхе!

Везаш сона

К1езига хыйкхабац 1а накха;

Боча хьесташ, нанас санна,

Кхевеш моастаг1ашта саькха.

Сийрдадаьхад 1а са б1аргаш,

Са дог 1омадеш ха т1а латта,

Лораделахь, сога яхаш,

Ц1ий меладеш хьаьндаь лаьтта.

Тахан укх вай лаьтта унзара,

Драга даша даьннад лега.

Ворх1 шу хьалха айса аьннар

Аз ма аьлар ер ди дага:

«Нагахь новкъа к1ор лаьг1бенна,

Гитлерашта товр цох хина,

Яй, хьо соцо моастаг1а воле,-

Вац со хьа во1, ка са аге,

Дахчана метел цу чу вага

Кийча ва со!» - аз ца оале.

Опубликовано: Журнал «Литературная Ингушетия», №2, 2012 г.

Даъхе

Х1аранена еза йиллай

Ше ваь моттиг.

Сова соана ва хьо,

Цунах во 1а яхе:

Со ваьр ма йий

Даъхен хозаг1 йола моттиг,

Са юртагар ма йолалой

Йоккха Даъхе.

Укхазара ма гой сона

Кхайка гаьне.

Укхаз хьа ма хозий

Льттан бухь т1ар махьарч.

Т1емга унзар ца яхийта

Беро нана.

Цу са сигал ловзаш ма дий

Уж к1ай кхокхарч.

Уккхаз.

Сийнача берда к1ал духдувлаш

Шовда,

Са юртар даьнна.

Декаш ший ашарца,

Наьна кхерча г1ерта бер мо,

Ловзаш дода.

Оаз сомъенна.

Ткъамаш даьржа.

Ший Даьхенца.

Ялтий хьаж латт

Чуерзаяь уж аренаш,

Гаьнаш соттош,

Охкабеннаб сомаш беша.

Сиглар малх хьеж.

Сага дег чу болат дотташ, -

Кура вод из.

Ший дуненах бенна тешам.

Со вахар я.

Мехка дикаг1 йола ч1егилг,

Са юртагар йолалуш я.

Ерриг Даъхе.

Сона гуш яц.

Ер санна цхъаккха моттиг,

Са саг вац хьо,

Цунах во 1а яхь.

Кхело сайна елча

Иштта йола Даъхе

Хала хетац

Из бахъане са ца кходе.

Со вац шоана,

Аз сай фалти хьалходоахе,

Са низ кхоачаш

Цхъаккха вале цунна во де!

Мякиев Асхаб

Г1алг1айче

Мехка хозаленца лепаш,

Зовне ек вай лоаманче.

Халкъа вахар сийрдадоахаш,

Дег1айоаг1а Г1алг1айче.

Вайна беннаб Везча Дала

Беркате мохк ираза.

Боаг дегашка маълха ала,

Кхоллама низ чулаъца.

Т1ехъаоалар:

Сийлахъ хила, боча Даъхе!

Шерша, байракх! – дог хъесташ.

Моастаг1ий д1а гаъна баъхе,

Латта, г1алг1ай! – мохк ч1оаг1беш.

Эзарлехъа вай хъадоаг1а

1азапа к1ал ца дусап,

Мехка сий лорадеш ч1оаг1а,

Турпалий низ совбоахаш.

Эздел, денал – къаман оамал,

Ц1ийца ийнай парг1ато.

Х1ара г1алг1а хургва турпал,

Вайца хургъя котало.

Т1ехъаоалар:

Сийлахъ хила, боча Даъхе!

Шерша, байракх! – дог хъестап.

Моастаг1ий д1а гаъна баъхе,

Латта, г1алг1ай! – мохк ч1оаг1беш.

Ингушетия

(на русском языке)

Солнце всходит над горами,

Пробуждается земля.

Край, сияющий лучами, –

Ингушетия моя!

Ты навек дана нам Богом –

Наша крепость и приют.

Пусть вскипает силой разум,

Освещая верный путь.

Припев:

Славься, Родина святая,

Взвейся, знамя, над страной!

Вражьи вылазки сметая,

Проживем судьбой одной.

Рождены мы быть орлами,

Солнца жар у нас в крови.

Мы не можем быть рабами,

Хоть расстреливай, хоть жги.

Край любимый – сердца сладость,

Без тебя нам жить нельзя.

Дух отважный, предков мудрость –

Наши верные друзья.

Припев:

Славься, Родина святая,

Взвейся, знамя, над страной!

Вражьи вылазки сметая,

Проживем судьбой одной.

Озиев Салман

Даьхен кулг

Мелла халча вахавале,

Моллаг1 бала кхачабале,

Даьхе вайна оарцаг1йоал.

Массаза а боча хинна

*Долча наъна кулгех санна,
Даъхен кулгех й1овхал йоалл.*

*Нагахь Даъхе кхайкаш хуле,
Г1о-новкъостал эшаш хуле,
Вайха саг вар гучавоал.*

*Шийна накха хьийкха хинна,
Ше 1оваь ший нана санна,
Даъхе лоро оарцаг1воал.*

Даъхе

*Хьа ц1и яшха магац сона,
Сийлахь Даъхе,
Хьо ма ярра йовзалац.
1а даъчоа ма доатт1а хьона
Баркал ала
Сона дош хьалохалац.*

«Даъхе» яхар к1оарга ма1ан

Долаш, доккха,

Боарам боацаш дош ма дий.

Хьо, сийдола Даъхе, бахъан

Да тхо г1оза.

Хьоца ийна да тха ц1ий.

Доккхий дикаш даъд 1а тхона,

Нана-Даъхе,

Дегай човнаш ерзаяъ.

Дегаш даим да тха къона,

1а г1оздаъха,

1а тха г1озал 1алашъяъ.

1откъама к1ал даъхка хинна

Дерриг къамаш

Парг1атдаъхар хьо ма йий.

Кортамукъале а санна,

Г1оза вахар

Тхона 1а ма деннадий.

Хьох биа дуй, еза Даъхе.

Оаха ц1амиха,

Лергдале а, кърбергбац.

Дукха дахе, к1езга дахе,

Хьа тхоайх бенна

Тешам оаха боаббергбац.

Наха юкъе лоаттаду 1а

Машар, тешам,

Ираз, вошал, доттаг1ал.

Лар д1айоа1ккхаш, хоададу 1а

Адамашта

Юкъе даьлла моастаг1ал,

Дика меадар хьогар доаг1а.

Нана-Даъхе,

Цу1духь да тхо хьа сийдеш.

Оахош мел дер ма ду оаха,

Раъза долаш,

Даим хьона хетадеш.

Даъхе ираз 1алашде

Хъайна в1оахел 1а ма леха,

Даъхен в1оахел,

Даъхен ираз

Хъай ма хулла хъаллакхде!

Цхъаккха ди ма доаде зехъа,

Даъхен беркат увза тараз,

Алсам доаккхаш, 1алашде.

Дег1а, сина оатто лехаш,

Нийсархошта б1агалваъле,

1а хъай сий 1олох ма де:

Беча балха хъокхам телаш,

Болх халаг1ча хьалха ваьле,

Хьай низ кхоачар-могар де.

Халахь, Даьхе й1аьхий хуле,

Цунца хьо а в1аьхий ва.

Даьхе ираз долаш яле,

Хьо а ираз долаш ва.

Даьхенцара безам

Сана хьо мел еза, Даьхе,

Ше ма дарра

Са метта д1аоалалоре,

Сона гарта хьо мел маьхе

Я х1амз хьона

Долчча бесса хоайталоре.

Т1аккха са сатувргдар.

Са дот хьайца детталулга,

Массаза а,

Даъхе, хьона б1аргагоре,

Са ц1ий хьайца ийна долга,

Даим ийна хург а долга,

Хьона ше ма дарра ховре,

Со парт1ата хургвар.

Хьона сай белаж к1аллоатто,

Хьо халонна

К1алхаръяха йиш яларе,

Массаза а хьона оатто

Хула оаг1ув

Кхолла йиш йолаш валаре,

Со сов раъза хурлвар.

Хьа моастаг1чоа духьалъотта,

Хьо хьулъялла

Шера накха сан баларе,

Аз хьо хьулаергъяр.

Даъхе, хъа сий лакха лоаттош,

Хьона хьалхар

Валлал ираз сай даларе,

Раъза хинна лергвар.

** * **

Миччахь дале, ларга-гаъна,

Хоам беш вайга дего оал:

«Наъиа-Даъхен, Даъхен-наъна

Дог-къахетам в1ашаг1боалл».

Из хоам ба вай оарцаг1доахар,

Т1ем т1а са д1адолийтар,

Вахарера толам боахар,

Балха вай кайоалийтар.

Из хоам ба из вай Даъхенна

Гонахъ халкъаш кхотадер,

Даъхенцара безам денна

Сийрдайоаккхаш лотабер.

Из хоам ба вай в1ашка увзар,

Вайга вошал хоттийтар,

Доттаг1ала маза бувзар,

Воайла в1аши дезийтар.

Иштта йолча вай Даъхенна

Хьалхле лелор парти я.

Вай из парти х1ара денна

Сийдеш, езаш хесторгья.

Родина

Родина! Необозримое слово.

Родина! Ты – мой исток и основа,

Мысли, дела и пути.

Родина! Как благодарен тебе я!

Высказать это не смею, робею,

Слов не могу я найти.

Родина! Это понятие безмерно

Смертны все мы, но Отчизна – бессмертна,

Ею мы все рождены.

Наши порывы и наши мечтанья,

Наши свершенья и наши деянья

В Родине воплощены.

Родина! Ты нас добром одарила,

Ты наполняешь нас щедрою силой,

Лечишь сердечную боль.

Ты побеждаешь тоску и угрюмость,

Ты сохраняешь души нашей юность,

Ты – это счастья пароль.

Ты избавляла народы от гнета,

Ты сыновей окружала заботой,

Нежная Родина-мать.

Не потому ль, присягая Отчизне,

Мы не щадили ни крови, ни жизни,

Чтобы тебя отстаять?

Мы тебе верно и преданно служим.

Клятвы, что дали тебе, не нарушим

Мы никогда и нигде.

И, вдохновляясь Отчизне доверьем,

Благом ее все, что сделано, мерим

В жизни, борьбе и труде.

Родина! В мирных делах торжествуя,

Ты победила вражду вековую

Наций, народов, племен.

Ты их сплотила в союз нерушимый,

Ты перед ними открыла вершины

Новых и светлых времен.

*Мы многолики и многоязыки,
Но пред тобою, могучей, великой,
Как перед солнцем, равны.
И, всенародно справляя наш праздник,
Песни звенят на наречиях разных,
Родине посвящены.*

Осмиев Хамзат

Родина моя

*Выше туч небесных горы,
Плодоносные долины,
Бесконечные просторы,
Рек бушующих стремнины,

Волны нив золотоколых,
Заповедные края,
Изумрудные покосы –*

Это Родина моя!

Ярко солнечное небо,

Изобильная земля,

Что дает нам столько хлеба –

Это Родина моя!

Всех народов дружба, братство,

Мир, который славлю я, -

Это наше государство,

Это Родина моя!

РОДНАЯ ЗЕМЛЯ

Уезжая в дальние страны,

Горсть земли в газырях черкесок

Увозили с собой отцы...

Дж. Яндиев

Нет! С печалью уезжая

В дальние края,

В газыри тебя не клал я,

Мать-земля моя,

На которой я когда-то

Вскормлен молоком,

По которой в час заката

Бегал босиком.

Эти камни, травы эти

Бешено любя,

Я за пазухой в кисете

Не носил тебя.

Ты опора и забота

Горских храбрецов,

Ты впитала капли пота

Дедов и отцов.

Где бы сын твой ни скитался

В трудный час любой,

Никогда не расставался

Я, земля, с тобой.

Эти скалы, эти реки,

Небеса в огне

В сердце у меня навеки,

В самой глубине!

Перевод В. Павлинова

АЛИХАН ПЛИЕВ

ЛЮБИМАЯ ИНГУШЕТИЯ

Салам тебе, Республика, салам,

Я встречи ждал, восторженно, взволнованно,

Брожу, как заколдованный Адам,

Красотою Евы очарованный.

*Салам тебе. Республика, салам,
Цветущая, как все живое в мире,
Ты красоту несешь свою векам
И голосам, что зиждятся в эфире.*

*И я горжусь, что сей красе пригож
Характером - прямым и беспокойным.*

*Я у тебя, Республика, учусь
Правдивым быть и быть всегда достойным.*

*Где б ни был я, к тебе я ворочусь,
Не по весне, так летом жарко-знойным,
И лишь тебе я посвящаю все,
Тебе одной, ведь ты любима мною!*

*И пусть тобой не признан я,
Но за тебя я поднимусь стеною,
И защищу, любимую, от бед,*

От бурь и гроз, огня и наводнения.

*А скажешь - ураганом пролечу,
Взыграю смерчем, молнией ударю,
И все на свете страны облечу,
И на другую в жизни не позарюсь.*

*Где б ни был я, тебе принадлежу
Всем существом и мыслию мгновенной.
И чем с рожденья в жизни дорожу,
То есть, любовью, дружбой откровенной.*

*И пусть тобой еще не признан я,
Но слывешь мне матерью родною,
И лишь тебе я посвящаю все,
Тебе одной, ведь ты любима мною!*

Галагалайченга

Б1арг-уйла кхоачача

Ца1 мара яц Даъхе,

Из йоацаш висача

1аържлургъяр са маълхе.

Д1алургъяц цхъаннена

Сийдола сай Даъхе,

Хьо хувцал хозденна

Х1ама дац са, Даъхе.

Са берал 1а тедаъд

Хъай 1алам дезийташ,

Са денал хьалкхедаъд

Къакан яхь йовзийташ.

Хъа лаътта д1абийхкаб

Яхь йола къонахий,

Хъа къам ах х1алакдаъд,

Хьох доахаш доадаъд сий.

Хьо тоаш, хьо кӱонъеш

Ба к1антий, Г1алг1айче,

Толамаш хьа1оадеш

Сий доал хьа, Наьначе.

Аз хьона д1алургда

Т1ехьара дега гарт,

Х1анз гора латтаргва,

Бохаргба б1айха барт.

Боча я хьо ви1ий,

Хьамсара Наьначе,

Дожоргдац аз хьа сий,

З1амига Г1алг1айче!

Родина

В тревогах общих пребывая,

*Я так стараюсь жизнь вести,
Чтоб ни одна душа живая
Меня ни дома, ни в пути
В бесчестности не упрекнула.
Скорей себя предам огню,
Но чести отчего аула
Я ни за что не уроню.
Он Родины большой частица,
Прекраснее которой нет!
Но коль тревога постучится,
Я грозно поднимусь в ответ,
Как пращур мой вставал когда-то,
И как вчера отец вставал ...
Нет у меня родного брата –
Я часто братом называл
Того, кто был в пути суровом,
Кто и сейчас со мной в пути
И помогает добрым словом
К вершине солнечной идти.*

Плиев Магомед-Саид

Г1алг1айче

(Гимн)

1аьржа денош дагардеш, Даьй г1алаш латт ура,

Дото талг1еш ловзаеш, шовдаш хьийддад кура.

Буьц цар тхона, Г1алг1айче, 1а мел лайна бала.

Т1ехьле даькьал йойла хьа сийдолча вай Дала!

Ланлах1а яллаллох1, лаилах1а иллаллох1,

Хьа охдошта, машаре, ясмаленчухь санна!

Шозза:

Кьахетаме воландаь, ший йоакхонца хьаьста.

Аллах1 — Дала енний хьо, совг1ата г1алг1ашта.

Лаилах1а иллаллох1; лаилах1а иллаллох1,

Ланлах1а иллаллох1, лаилах1а иллаллох1!

Шозза:

Хьа лоамаш т1а морхаш сец, сигаленаш аьлхе,

Чокхей коараш хьувзадеш, хьа хьунаш лест

маълхе.

Яц дуненчу цхъаькха к1аьд хъа хозалца таръе,
Моастаг1ашата мегадац, денала, хьо къръе.

Шозза:

Наха кач вай ихадац, эшац наьха лаьтта.

Кхычо:вайчоа дергдац, вмпал хинна этта!

Хъа сий лорош лийгарий боарзаш латт тха къона!

Хъа: мукъале лорае тхоаш д1аденнад хьона!

Шозза:

Аллах1 - Даьлах, овляэх дах тхо даим тешаш,

Даьй някъ, лайнар диц ца деш, кхеергья

т1ехьенаш.

К1аьдлургдац тхо, Г1алг1айче, хъа шеда кхаш аха,

Хъаьнал я хьо хъаьшашта бетта - шера баха.

Лайлах1а иллаллох1! Дала хьо хозйойла,

Хъа охлошта, машаре, ясмаленчухъ санна!

Шозза:

Къахетаме воландаь, ший йоакхонца хъаьста,

Аллах1 - Дала енний хьо, совг1ата г1алг1ашта.

Лаилах1а иллаллох1, лаилах1а иллаллох1,

Лаилах1а иллаллох1, лаилах1а иллаллох1.

Нана – Даъхе

Вайна хьовш да хьалхар оала

Бера из дош «Нана» долга.

Г1айг1а йоацаш, боацаш бала,

Из хьалкхедер Даъхе йолга.

Цудухь оал из

«Наъна – Даъхе»,

Цудухь ез из са мо дукха.

Ше хьалкхевер Даъхе йоадаь

Ираз долаш корто мукъа.

Цудухь дац, Советски сага

Цхьаккха х1ама хьона нийсса.

Цудухъ ва со Даъхе дага

Хьона яла стих сай масса.

Хьалхар-хьалха Россен халкъаш

Коммунизма новкъа даъха,

Ляьтта, сигал сийрда наькъаш

Вахар хоздеш тхона даъха.

Латташ я хьо нана хинна,

Маьлха санна лепаш бос.

Тоадеш вахар х1ара денна,

Денна сирдаг1 долаш бос.

Укх дунен т1а цхьаккха моттиг

Яц хьа санна, яц хьо, Даъхе.

Хьалхар-хьалха ляьттан спутник.

Сигал хийцар я хьо Даъхе.

Электростанцеш, хина кемаш

Цу атона леххаш да.

Укх дуненга яйташ тамаш

Седкый тошкаш ракет я.

Нана хинна я хьо латташ,

Ч1оаг1деш денна хилкый вошал,

Т1ом ма хилба лаьтта яхаш,

Адамашта бувцаш мерза машар.

Цудухь дац Советски сага

Цхьаккха х1ама хьона нийсса.

Цудухь ва со Даьхе дага

Хьона яла стих сай масса.

ОТЧИЗНА

Тебе не клянусь я, Отчизна,

В любви безграничной своей,

А просто я счастлив, что числюсь

Одним из твоих сыновей.

А просто сегодня пашу я,

И просто я сею хлеба.

Не в песнях такую большую,

А в сердце люблю я тебя.

Случайная тучка не застит

Мне весь небосвод голубой.

И горем, и болью, и счастьем

Привык я делиться с тобой.

Не зная покоя, как Терек,

Трудиться и ночью и днем

Я буду, чтоб яблоки зрели

В саду плодоносном твоём.

Гудят трактора за рекою,

Цветет под окошком сирень...

Я знаю: ценой дорогою

Достался сегодняшний день.

Поэтому он мне и дорог,

Поэтому так и горю.

Не дам посягнуть тебе, враг,

На алую эту зарю!

Нас много под крышей одною

Народов сегодня живет

И бомбою нас никакою

Никто никогда не взорвет!

Тха Республика

Укхаза-м сармакаш тийкхад, мехкадеш шоай дохъаж,

Халкъа ц1ий мийннад, йокъ еш йоагаяь г1алаш.

Укхаза-м кура к1антий лийтаб, моастаг1ий охъаш,

Цар низ кхаъчаб эшаде уж 1аържа балаш.

Массаг1за кхийнад тхо барталдетта, кагде, ача?

Теша, ц1ийн-хийн 1амаш оттал 1айнад.

Республика! Къийсад оаха укх деношка кхача,

Тхона лоалахо а моастаг1а хулга хайнад.

Хьо 1очуежаяц сиглара, седкъа божаш санна,

Денал долча к1анташа къовсаме кхеллай.

Дегаг1оз хилийта х1ара бера, х1ара нанна.

Мукъален Байракх оаха ч1оаг1ача бе еллай!

Еллай, ц1аккха к1аъд а ца луш, толам боахаш даха,

Де ца кхувш мел дисараш оахоша хъакхолла.

Даъй ц1ийх ийна, б1аргий хиша лувчадаъ лаътта аха,

Мел бена бала, моастаг1чоа, мерех 1оолла.

Ворх1 шу даълча мара мича вода деша водар,

Цу юкъа тхо ткъамал даха, лаккха, г1айттад.

Б1аьшерашка тха халкъ, дакъа доацаш, г1ийла бо дар,

Х1анз Кавказа дог тхоай мохк болга д1ахайтад.

Хьалкхувргьа хьо. Республика, лаккха айлуш сийле,

Хов сона, укх лаятта к1аьд хургьяц хьа маьхе.

Хьо иштта хилийта кийчъю оаха турнала к1ийле,

Эшац тхона наьха лаятта! Эшац наьхе!

Ца отташ г1оргда вай, гаьнна-гаьна.1оажал эшош.

ДАЙМЕХКАГА

Хьа хийрца г1алаш я са дега човнаш,

Ерзарг а йоацаш, маьлха лир довлца .

Са хийда иллеш да хьа дайха ковнаш,

Дог 1абаргдоацаш харцон кхурч бовлца.

Хьа балан наькъаш да са дейста пхьянаш,

Лайнача харцон дохъаж чу1айна.

Хъа маърий К1инт1о ва хъалъийдеш т1аънаш,

Каш хийца веллав, ваг1а хъалхайна.

Хъаллелх со бийсанна, набарах, вувлаш,

Хъахозаш даъгача хъа берий махъарч.

Дъалера оарц дех аз, хъа човнаш къувлаш,

Къамарге увт сона деттарий къахъарч.

К1аъд короц хъа къонгий каш е чурт доацаш,

Уж д1амелкхъчача – 1оажал е бала.

Кходаъд къам цу Дала, таханенга кхоачаш,

«К1анташа фуннаг1 лов!» - дуненга ала.

Даймохк! Хъа хийрца г1алаш я са дега човнаш,

Ерзарг а йоацаш, маълха лир довлца!

Са хийда иллеш да хъа дайха ковнаш,

Дог 1абаргдоацаш харцон кхуврч бовлца!

Опубликовано: Журнал «Литературная Ингушетия», №4, 2004 г.

АЙЕ РОССЕН, ВАЙ ДАЙМЕХКА БАЙРАКХАШ

Айе Россен, вай Даймехка байракхаш,

Укх дунен т1а мерза машар кхайкабеш!

Вай даьй сийна, Г1алг1айченна дахараш,

Айде хьинар, дегай алаш лотадеш!

Даькъал хилва мехка ваха х1ара,

Даькъал хийла къона вай т1ехье!

Чу ца доаг1аш ираз – беркат маара,

Низ кхоачалба ч1оаг1ье Г1алг1айче!

Вай 1йренаш, вай сайренаш къагаргья,

Укх дунено сийлахь Дайможк хестабеш.

Мехка доал деш, вай цхьан барта дахаргда,

Аллах1 ца1 веш, Даьхен байракх лестаеш!

Воай хьаькъалца, воай хьинарца къахьегаш,

Наъначе вай ясмале хъакхолларгъя.

*Даъй лоамашка керда малхаш хъалсегаш,
Кхоанен д1оаг1а турпалча бе къовларгда!*

Даъкъал хилва мехка ваха х1ара,

Даъкал хийла къона вай т1ехье!

Чу ца доаг1аш ираз – беркат мара,

Низ кхоачалба ч1оаг1ъе Г1алг1айче!

Опубликовано: Журнал «Литературная Ингушетия», № 4, 2004 г.

Г1АЛГ1АЙЧЕ

(ГИМН)

1аържа денош дагардеш, Даъй г1алаш латт ура,

Дото талг1еш ловзаец, шовдаш хъийддад кура.

Буец цар тхона, Г1алг1айче, 1а мел лайна бала.

Т1ехъле даъкъал йойла хъа сийдолча вай Дала!

Ланлах1а яллаллох1, лаилах1а иллаллох1,

Хъа охдошта, машаре, ясмаленчухъ санна!

Шозза:

Къахетаме воландаъ, ший йоакхонца хъаьста.

Аллах1 — Дала енний хьо, совг1ата г1алг1ашта.

Лаилах1а иллаллох1; лаилах1а иллаллох1,

Ланлах1а иллаллох1, лаилах1а иллаллох1!

Шозза:

Хъа лоамаш т1а морхаш сец, сигаленаш аьлхе,

Чокхей коараш хъувзадеш, хъа хъунаш лест

маьлхе.

Яц дуненчу цхъаькха к1аьд хъа хозалца тарье,

Моастаг1ашата мегадац, денала, хьо къарье.

Шозза:

Наха кач вай ихадац, эшац наьха лаьтта.

Кхычо'вайчоа дергдац, вмпал хинна этта!

Хъа сий лорош лийгарий боарзаш латт тха къона!

Хъа' мукъале лорае тхоаш д1аденнад хъона!

Шозза:

Аллах1 - Даьлах, овляэх дах тхо даим тешаш,

Даьй някъ, лайнар диц ца деш, кхеергья

т1ехьенаш.

К1абдлургдац тхо, Г1алг1айче, хьа шеда кхаш аха,

Хьабнал я хьо хьабшашта бетта - шера баха.

Лайлах1а иллаллох1! Дала хьо хозйойла,

Хьа охлошта, машаре, ясмаленчухь санна!

Шозза:

Къахетаме воландаь, ший йоакхонца хьабста,

Аллах1 - Дала енний хьо, совг1ата г1алг1ашта.

Лаилах1а иллаллох1, лаилах1а иллаллох1,

Лаилах1а иллаллох1, лаилах1а иллаллох1.

Г1АЛГ1АЙЧЕ

Даьй ц1ийла хьийна ба вай Нана-мохк,

Б1аргий хих г1ийтта ба сов дикъа дохк.

Г1алг1айче! Г1алг1айче - тха Нана-мохк,

Хадалба, боагалба хьа балан бохк!

Малайкий оарцанга хьалхе енна,

Овлаый оарцанга амар денна,

Балех хьо боаккхалба Аллах1 - Дала,

Кхы г1айг1а гург1оацаш б1аргаш кхала!

Лоамаш мо къаьна я вай Г1алг1айче,

Б1аьсти мо къона я вай Г1алг1айче,

Г1озъяьнна, хозлойла вай Г1алг1айче,

Ялсмален чухь санна, цхьан барта 1е!

Хьо сийрда къагарах тхо ч1оаг1а хьог,

Тха Нана-Г1алг1айче - Кавказа дог.

Тхона лов халкъашца барта даха,

Х1ара ког 1оловзаш "Аллах1" - яха,

Адамаш! Кхайкабу оаха машар,

Тийшаболх ма хьувза, тхоч ца вашар!

1оажалах чакхдийнна г1алг1ай халкъ да,

1оажалал котбийнна к1антий тха ба.

Лоамаш мо къаьна я вай Г1алг1айче,

Б1аьсти мо къона я вай Г1алг1айче,

Г1озъяьнна, хозлойла вай Г1алг1айче,

Ялсмален чухь санна, цхьан барта 1е!

К1антий! Вай лороргда воай мехка сий,

Из доадер вай халкъа моастаг1а ма вий,

Малха к1ал хургдац вай низбарий лей,
Хургбарех белхалба, фухаьда, даьй!
1уйренаш-сайренаш! вай къагаргья,
Г1озьяьнна т1ехьенаш вай яхаргья,
Я-Аллах1! Я-Робби!- вай яхаргда,
Даймехка даьй хинна вай дахаргда,
Лоамаш мо къаьна я вай Г1алг1айче,
Б1аьсти мо къона я вай Г1алг1айче,
Г1озьяьнна, хозлойла вай Г1алГ1айче,
Ялсмален чухь санна, цхьан барта 1е!

Са Г1алг1айче

Са Г1алг1айче!..

Хьаьр-кхера мо, гебаг1аша къиза аьга.

Молха алайх, михьаръювлаш,

Цоацхол санна, хийла яьга,

Низбараша, етт мо, йийтта.

Сов садетташ, накха ийтт1а,

Б1аъзза ейха, б1аъзза йийна,

1овкъараллар малха йийнна.

Са Г1алг1айче,

Дусаргдий-те моастаг1ашта

Хъа йи1игаш ийрча яхар?!

Нагахь дусе, х1алакхилда

Латьтар Вахар!

Ер дусалда, фу а хъада,

Даим 1ахара!

Малх д1абайна, хийла укхох

1аържа хъаг1ар!

Моастаг1а, ц1аъкха, хъа ц1ийх вузе,

Вай делхадар цунна дусе,

Кхасталда ер форд а хинна,

Ше кхестача наькъах тина!

Шек довргдац вай доде ахка.

Саг ца вусаи, хиннар тахка...

Воашта мел даър, дизза, декха,

Эшац даьсса махъарч хъекха.

Велха-када, эшац текха,

Воашка мел дар деза декъа.

В1алла хъаштдац ваьсса сувса,

Эш, болат мо, дегаш тувса...

Кхета деххар ва вайх х1ара:

Низ эшоргбац - низо мара!

Сагова Малика

Г1АЛГ1АЙЧЕ

Дувца эший 1а мел лайнар,

Массазза йохаяй хъа че,

Къиза 1азап 1а МА лайнад,

Ва са еза Г1алг1айче!

Ширача хана денз, са Даъхе,

Хьона духъалбийнаб низ,

Оаханаш хъа дег т1а аъхе,

Хийла бекаш хиннаб из.

Бакъда ц1аккха гораотташ

Хъай 1а дождаьдац сий,

Кура лоамаш теш а увтташ

Низа духьал ахийтай вий.

Цудухъа, са Г1алг1айче, тахан

Лакха айбаь ба 1а хъай корта.

Хьоца да тха вахара ма1ан,

Хъа духъа йоах тха дегаша гарт.

Тамашийна из хъа 1алам

Са дег чу к1оаргга дут

Ираз да-кха хъа лаьтта валар,

Вахар – хьона пайда луш.

Массаза, Даьхе, ираз мелаш,

Ц1аккха дег т1а ца гуш морх,

Хьо яхийла безам телаш,

Даим елаш, йоацаш дорх.

Опубликовано: Журнал «Литературная Ингушетия», №1, 2005 г.

Султыгова Лемка

Г1алг1айче

Хоза лоамаш, лакха лоамаш

Г1алг1айче я,

Из езаш, цига дахаш

Г1алг1ай къам да.

Г1алг1айче – тха вахар,

Г1алг1айче – тха безам,

Г1алг1айче – тха дега й1овхал я.

Г1алг1айче, хьа сийлен

Оаха дешаргда,

Дика г1улакхаш, дика оамал

Оаха 1омаергья.

Г1алг1айче – дукха бега

Тха Даймохк,

Хоза хеташ бувц оаха

Тхоай къаман мотт.

Са Г1алг1айче

Хъа хоза сурт сона духъала увт,

Сийдола Г1алг1айче,

Хъа боча нах дикан т1а латталба,

Камаърша Г1алг1айче.

Хъо, са илли, сигала дала,

Тха Г1алг1айчен дикадар 1а деха,

Маърша болаш баха са мохк,

Т1а ца доаг1аш т1ема дохк.

Хъа лоамашка бухдувла хъасташ

Ц1ена да, Г1алг1айче,

Царел ц1енаг1а вай дегаш

Хилда, Г1алг1айче.

Хъа боккхий нах могаш хилба,

Еза Г1алг1айче,

Хъа къона т1ехье эздий хийла,

Сийдола Г1алг1айче.

Татиев Хаваж-Бахъауддин

Г1алг1айчен гимн

Эзараш шерашкахъ укх Кавказе тхо дах,

Г1алг1ай мохк, хьог1 доккхал деш.

Деза тхона хъа лоамаш, хъа аренаш,

Даьшкара йиса лакха г1алаш.

Хьо тхогара баккха г1ийртаб моастаг1ий,

Хьог1 къаьста яьккхай оаха ха-зама.

Лайнаб оаха шортта бала, г1айг1а,

моаршо, бокъо, тхоай мохк безаш.

Дайх диса хоза г1улакхаш лорадеш,

Къамашта юкъе нийсхо лелаш.

Заманца г1а боахаш, цхьоаг1о йолаш

Г1алг1айче даиман хьо яхийла!

Везан Даъла! Г1алг1айче лораелахь,

Г1алг1ей халкъ даькъала делахь.

Г1алг1ай т1ехье беркате елахь,

Даха а, деба а парг1ато ялахь!

Тумгоева Люба

Ингушетии

Ингушетия, песня неспетая

Оживаешь ты в сердце

моем,

Никогда и никем не

согретая,

Опаленная злобным огнем.

Где нам веру найти,

способную

Боль и ненависть сжечь

в сердцах.

Может лучшую жизнь

загробную

Милосердный подарит

Аллах.

Мы не раз уж оболганы,

преданы.

Но мы будем настойчиво

жить.

И земли, что завещаны

дедами

Нам уже никогда не забыть.

Время раны залечит

кровавые.

Но из памяти быть не

сотрет.

Не грусти, Ингушетия,

главное.

Что народ твой с надеждой

живет.

Угурчиев Азамат-Гирей

Г1АЛГ1АЙЧЕ

Г1алг1айче, са Нана-Г1алг1айче,

Хьо - зовне бека лоаман кхуркхолг,

Малаг1 дика да аз хьона де,

Дукха-м лургдар хьох къаьста ца хург.

Г1алг1айче, са Нана-Г1алг1айче,

Хьога кхоачаргбий-те цхьаккха мохк?!

Дега еза бона Г1алмисте —

Укхаз дукха, сай даьй т1ехкаш йоахк.

Г1алг1айче, са Нана-Г1алг1айче,

Хъа кашмашкар чурташ д1адаъхад.

Хъакимаша шоашта из гушше,

Уж ц1еной ларда юкъе ахийтад.

Аъки-Юрта хъакхий ферма еш,

Са даъй чуртех пенаш хъалдеттад.

Ма къизал йолаш нах хиннаб уж-теш,

Хъаалал шоай, вай царна фу даъд?

Мала вийнав, вайхав, г1елал енай,

Е цар дийхар ца луш хиннад вай?

Х1ирашца массаг1 гаргалол хиннай.

Массаг1 г1алг1ачо х1ире йоалаяъй?

Г1алг1айче, са Нана-Г1алг1айче,

Цар хъа юртех шоай ц1ераш тийхкай.

Фухха даъ, хъо лаъттан букъ т1ара йоас

Массаг1, массаг1 б1еха ординг г1ийртай.

Г1алг1ай паччахьалкъен гимн

Бала дукха лайна,

Хало, 1азан 1увшаш.

Кхаьчаб теханенга

Вай хьамсара мохк.

Дикага сатувсаш,

Во деча ца бохаш,

Харцонашца кьувсаш,

Т1ера тессад дохк.

(т1ехьаоалар)

Ва Даьла, лийгарех

Къахетам белахь.

Ялсмален совг1ат

1а царна делахь.

Хъа сийле Г1алг1айче,

Ханашка йожаргъяц.

Хъа денал Г1алг1айче,

Т1ехъенна дицлургдац.

Хъол хозаг1, Наьначе,

Дунен чу мохк кхы бац.

Яхийла Г1алг1айче -

Хъо йоацаш дуне дац!

(т1ехъаоалар)

Ва Даьла, лийгарех

Къахетам белахъ.

Ялсмален совг1ат

1а царна делахъ.

ДАЪХЕНГА

Ший хана ма ч1оаг1а

Г1елал енай хьога,

Хьа г1орал дохаде

Моастаг1а г1ийртав.

Шоай б1еха т1оамараш

Хьа лаке кхувдош,

Кьона дог соцаде

Массаг1а хьежав.

Герзаца тоабеннача

Антанта викалаша,

Дега метте хьежаеш

Хьона йийттай.

Шоай ха кхаьчалга ховш

Моастаг1аша-б1ехалаша

Хоадаяь тополгаш

Букъ т1а лийцай.

Мискавар, г1ийлавар

Нийса никъ хъийха,

Балег1а баъха,

1а кхотабир.

Дуккхача шерашка

Шоаш лийхар корадаь,

Цар сийрда вахар

Д1адоладир.

Цхъаннена а ца луш къар,

Хъай бокъо йоаккхаш,

Бакъдолчун да йолаш

Хъо хъаенай.

Аз доаккхал ду тахан

Хъай во1 1а сох лоарх1аш,

Хъа тешам аз боабой

Шай са мах бий?!

ОТЧИЗНЕ

Разве был бы счастлив я

Без тебя, моя земля?

Разве пел бы песни я,

Если б не было тебя?!

Нет тебя родней и ближе,

Все спешу и все бегу.

И во сне я землю вижу,

Пред которою в долгу.

Позовет труба земная –

Кровь отдам до капли я.

Лишь бы ты была живая,

Моя лучшая земля.

Ты дала мне мир и счастье –

Неба ширь и высоту.

И в тяжелое ненастье

Я тебя не подведу!

Жизнь отдать готов по капле,

За тебя, земля моя.

Без тебя я буду вряд ли,

Ты навек во мне - одна.

Перевод С.Анисимовой

СА ХЪАМСАРА МОХК

илли

Бала дукха лайна,

Хало, 1азан 1увшаш,

Кхаьчаб таханенга

Вай хьамсара мохк.

Дикага сатувсаш,

Во деча ца дохаш.

Харцонашца кьувсаш,

Хьадоаг1а вай халкъ.

Т1ехьаоалар

Ва Даьла лийгарех

Къахетам белахь.

Ялсамален совг1ат

1а царна делахь!

Хьа сийле Г1алг1айче,

Ханашка йожаргьяц!

Хьа денал Г1алг1айче

Т1ехъенна дицлургдац!

Хьол хозаг1, Наьначе

Дунен чу мохк ма бац,

Яхийла Г1алг1айче —

Хьо йоацаш дуне дац!

Т1ехьаоалар

ХЬОЛ ХОЗАГ1А МОХК

УКХ ДУНЕН Т1А БАЦ

Г1алг1айче, хьа хозленах аз доаккхал ду,

Ма гулда тхона дунен т1а хьа во.

Зама й1оаххал бахалба са мохк,

Кхы т1а ма доаг1алда из бирса дохк.

Фусамех бехараш юха ц1аг1олба,

Уж бохабаърех къаъра дув г1олба.

Цар юха хьалдергда уж сийрда ц1енош,

Синош дийнлургда кхуврчаш хьаллотош.

Де доацаш мел бараш мехках кхеталба

Уж сецабаърашта меттахъ ди кхеталда.

Царна ший кхел ергья вай Дала,

Саго ма озалба вай эза бала.

Зизай беш санна тоаяннай Г1алг1айче,

Вай дегга ондало - г1оза-Наъначе.

Са мехка моцал, къел увзаш саг вац,

Г1алг1аел камаършаг1 лаътта къам дац.

Хьо х1анз а Г1алг1айче бер мо ховха я,

Х1аътта а Г1алг1айче Бешлоам мо къаъна я.

Ер дуне мел латт хьа сийле йожаргьяц,

Хьол хозаг1а бола мохк дунен т1а бац.

Хамхоев Ахмед

Бехк ма баккха 1а сох, Даъхе

Сайгар хало, сайгар бала

Наънага санна

Хъаккхашта хъайга бувцарах,

Эзди кхебаъ хъа мехкарий,

Ломаш санна майра къонгаш

Ца гуш б1аргаш кхаъла хиларах

Бехк ма баккха 1а сох, Даъхе.

Сийна сигле, 1аържа лаътта

Б1аргашта ца гуш

Со ч1оаг1а хъогаш ва аъле,

Беттах, малхах сакъердалуш,

Хъай 1аламах безам эцаш

Кура лелаш вац аъле,

Бехк ма баккха 1а сох, Даъхе.

Нийсархошца араваьнна

Дуненга хъажа

Низ са д1а ца кхачарах,

Бийсан сиглар седкый дайна,

Е хъа б1аьстен зизаш дайна

Са дог г1оз ца даларах

Бехк ма баккха 1а сох, Даьхе.

Г1АЛГ1АЙ МОХК

Мехкашта юкье з1ига ба хьо,

Хало, оатто дукха лайна,

Тахан сона эргабаьнна,

Лоамашта юкье улла мохк.

Наха тешам, вошал денна,

Маьлха лир мо сийрдабаьнна,

Наьха сийдеш хилва аьнна,

Со хьалкхеваь Г1алг1ай мохк.

Ма боккха ба хьо са дега,
Ц1аккха эздел, яхь ца йокхаш,
Хало ярах кА ца агаш,
Майра к1антий кхебаь мохк!
Фордаш санна рузкъах биза,
Х1ара денна хозлуш, тоалуш,
Йи1ий бос мо сийрдабувлаш,
Вай кхоаненга бода мохк.

Ляччан к1ориг цу ший нанас,
Курал, майрал, денал денна,
Сигален аьла хийла аьнна,
Ткъама яла 1омош мо,
Е цу ломо ший к1оригаш,
Яхь ца йокхаш хийла аьнна,
Оакхарашта доал де аьнна,
Шурех кхаьба кхееш мо,-

Иштта кхебаьб 1а хьай къонгаш,

*Хало ярах шеек баргбоацаш,
Лоаманца ткъама кераш санна,*

Нана мо хъе лорae.

Иштта эздий мехкарий а

Нийса дакъалоацаргдолаш,

Хьинар,

Денал, хъаькъал денна,

Мехка сатем лорабе.

Опубликовано: Журнал «Литературная Ингушетия», №3-4, 2011 г.

ДАЪХЕ

Раьза ва со хьона, Даьхе,

Хьай сий ц1аккха доадеррдоацош

Ц1енача дeгаца 1а кхебаьча

Хьа кьонгашта раьза ва.

Б1аьсти тоха зизаш санна,

Сибат, эздел, куц а долаш

Села безаме 1а кхебаъча

Мехкарашта раъза ва!

Раъза ва со дог г1оздаънна,

Сай вахарах б1у а бенна,

Б1арга ма лов хозлуш, къонлуш

Хъо кхоаненга йодандаъ.

Лаъта вахар, рузкъа дебош,

Х1ара денах совг1ат хина,

Йиза йоаг1а гуйре санна,

Беркате хъо йоландаъ.

Раъза ва со хъона, Даъхе,

Ювца дега къайле йоацаш,

Укх вай лаътта маърша ваха

Ер вай тахане къоабалъеш!

Иштта новкъа хъай г1а баха

Низ д1акхаъча хъо йолаш.

ИНГУШЕТИЯ

Средь прочих стран почти что не видна,

Изведавшая горестей немало,

У вечных гор живущая страна,

Которая сегодня юной стала.

Сумела братством сыновей спаять,

Прекрасна, как полдневное светило,

Она меня возрастила, словно мать,

И богатырской силой наделила.

И для меня бескрайне велика

Страна — народной гордости хранитель,

Не дрогнет ни в одной беде рука,

Я — сын ее, защитник и строитель.

Она богата, как душа певца,

Она всегда красива, как невеста,

*И девичьего светлого лица
Я узнаю приметы повсеместно.*

*Орленка обучил летать орел,
Раскинув мир пред гордыми глазами,
Чтоб мужество он в небесах обрел
И справедливо правил небесами.
А львица гордости учила лввят,
Учила попусту не тратить силу,
Цари зверей лишь потому царят,
Что мать их чистым молоком вскормила.*

*Страна моя, мы все-таки орлы,
Мы зорко твой покой оберегаем,
Начав полет с отеческой скалы,
Над всей землей уверенно летаем.*

*Ты и мала и очень велика,
А в общем, впору своему народу...*

Ты нам давала вместо молока

Испить с рожденья гордость и свободу.

1973

СОНА ДАЪХЕ ЕЗА

1алам техкаш, ираз лехаш,

Адам вахар хоздеш доал,

Х1ара денна тоалуш йолча

Даъхенах аз илли оал.

Из я со ваь, кхеваь нана,

Шийлача шовдех вокхавеш,

Тийкхаб бала цо ший хана,

Кортамукъал хестаеш.

Лакха лоамаш, шаъра ареш

Б1арга хъачулоацалац,

Цун 1алама хозача суртех

Воккхийварах дог 1абац.

Даъхе, аьнна йоаккхаш йоа ц1и

Дега хьамсара, гарга я,

Мерза хьесташ цо кхеваьчоа

Ц1аккха йицлургйоацаш я.

1алам техкаш, ираз лехаш,

Адам вахар хоздеш доал,

Х1ара денна тоалуш йолча

Даъхенах аз илли оал.

Опубликовано: Журнал «Литературная Ингушетия», №2, 2012 г.

ДАЪХЕНЦАРА УЙЛА

Лоам чура доаг1а шовда санна,

Хьоцара са уйла ц1ена еце,

Йизача гуйренах санна,

Хьох б1арг биза со веце,

Со сенна веза хьона, Даъхе!

Хьона эшаш долча г1улакха

Лийг ше санна кадай со веце,

Хьа беркатерча рузкъах

Дог г1оздаьнна со веце,

Со сенна веза хьона, Даь

Хамхоев Ваха

Тха з1амига даьхе

Г1алг1ай Республика Паччахьалкхен гимна вариант

Замана й1оахалла, хьегачох кхийна,

Селханера боаг1а вай лоамий мохк.

Нийссоне бухь билла, болара тайна,

Кхоаненга бода вай хьамсара мохк.

Доккхача Дунен т1а, боча-к1аьд хинна,

Хьа массе къамашта Хьо лепар лов.

Йоккхача Россенга, хьера-к1иу санна,

Тха З1амига Даъхе, Хьо хоза тов.

Массе халкъашца 1и-морзал екае,

Хъа эздий Дезал хийла камаърша!

Массе мехкашца эр-машар лелабе,

Хъа Байракх даим лестийла маърша!

Ди-дене мел доала – овсаре хиле,

Боахама тоале хьо, тха фаъра Мохк!

Шу-шере мел доала – Хъе канабаъле,

Ер Дуне хозде 1а, ва Г1алг1ай Мохк!

2004 шу, 26 май

ХАМХОЕВ ДАУД

Г1АЛГ1АЙЧЕ

З1амига я оал хьох,

Са Нана – Г1алг1айче!

Бакъда, сона-м 1а

Деррига дуне

Чулоацаш мо хет,

Хьо дагаехача,

Хъа лоамаш зийча.

Дега т1ара илли,

Хьол хъамсараг1а са дега

Льттан ч1егилг яц,

Хьох къаьста ха еча,

Сина сатем бац.

Дунен чу йоаккха ха

Хьо езаш йоаккх,

Д1а мел боаккха ког

Хъа хъамара боаккх.

Аз доаккхал ду хьох,

Во1о наьнах санна.

Сона хьамсара я хьо,

Хозлундаь хьо денна.

Из мерза машар

Дуненна кхайкабеш,

Тахан хьо чуийнн а

Къахьегаш йоал.

Хамхоева Жимсари

БАХАЛБА Г1АЛГ1АЙ МОХК

Эздийчча к1антий духьа, бахалба хьо, са мохк.

Дикача ноаной къина, латталба г1алг1ай мохк.

Беза ховчунгамара хьо д1акхоачаргбац,

Дуне довзачунна маара хьа хам белургбац.

Гой шоана лакха лоамаш, сигала бухь кхийтта,

Д1а ма бовлба малх а, шун духьа хьалкхийтта.

Т1абрьюкье а билла, са мохк теркабеш

Латта лакха лоамаш, вай доазув лорадеш.

Хъаьна да хъа лаьтташ,

Хъа сигале ц1ена я.

Сийленца кхебаь к1антий

Хъа керахъа дукха ба.

Бахалба хьо, са мохк, эздийча к1антий духъа.

Цар дикача даьй- ноаной дегаш хьестар духъа.

Латт хьо лаьттан юкъе, хъай куц тоа даь.

Хозаг1а йола ч1егилг дунен къоагаяь!

Опубликовано: Журнал «Литературная Ингушетия», №7-8, 2010 г.

ДАЬХЕ

Хьо дегаг1озал я, дог тохадолийташ,

Хьо б1арга товр деш я, б1арг бузабеш,

Хьо сина й1овхал я, са парг1атдоаккхаш,

Хьо Даъла везар я, хьамсара Даъхе!

Малхбоалехъа, малхбузехъа мел дола лоамаш

Хъа сий деш, б1аъшерашка ураайтта латт,

Шерагара-шерага хъа к1ийле й1оахъеш,

Моажа малх хъа доазон т1а го боахаш кхест.

Еза хьо сил дукхаг1а, са боча Даъхе,

Безамо хьох хьерчаш ший амар тел,

Дог сихаг1а детталу, ц1ий корзаг1доахаш,

Ший юхъ хьона йовзийташ т1авоаг1ачун.

Цхъаъ волчоа а цхьоал фуй хайтац 1а,

Даъхе, Мискачоа сагото фуй хайтац,

Камаърша доаржадий хъай д1айха ткъ амаш,

Нана хиле, хъай дезал 1а каралувц!

Хашагульгов Али

Г1АЛГ1АЙЧЕ

Дег чура йолалу Г1алг1айче.

Уйла мо маара доазув долаш яц.

Керте хьалбоал малх, когошка – чубуз.

Кхо бос болош я байракх – к1ай, ц1е, 1аьржа:

К1айбар – Даьла юхь, ц1ебар – маьлха дуне,

1аьржабар – 1ел.

Кхозза в1ашт1ара яь, ай долаш я Г1алг1айче:

К1ал – байнараш, юкье- дийнабараш, лакхе – Даьла.

Даьлага кхача г1ерт г1алг1ай дегаш - г1алаш.

Сигаленах кхеташ ураг1дахад цар бовхьаш.

Беттои малхои моаршал хетт царга.

Опубликовано: Журнал «Литературная Ингушетия», №7-8, 2010 г.

ЛОАМАН Г1АЛГ1АЙЧЕ

Хьерак1ийг санна йола Г1алг1айче.

Хьона т1а ца отташ фу дисад!

К1езига хеташ йоассаяр хьа че –

укхаза х1амз рельсаи йохкаш латт.

Хьанна? Сенна? Мича вугаш я уж?

Дохадаьд Келера кашамаш.

Дохоргда кхы а! Никъ мел ба хьагуш

я "Камацой" ира батамаш.

Чулехкай мехка японций «кераш»

(вай техника Лоам - керза: шира),

американций студебеккераш

санна шовзткъеи диълаг1ча шера.

Чухьалхаб т1еххьа исторе хуллаш.

муръенна т1ехкаш цар фега йоах.

Мукхдиаь г1аг1аш мо я цар уйлаш.

Къарлуш, къаьрадар фаьза да, йоах.

Лейменеи Озигаи юкье

бетонах бутув г1оташ еш боахк:

- Кхачан программа д1ахьоча дакъе

дакъа лоацаш ба вай лоаман мохк!

Дукха дайнад хьона, са Г1алг1айче!

1а ца озаш 1азап лаьтта дац.

Бакъда, цхьанна а шера ткьооалаг1ча

б1аьшере санна хьо ейхаяц.

Сибарег1а бахийтаб хьа дезал,

цар фу цига лергда, аьнна хет.

Бар-барайттаза дийкъад хьа доазув –

цхьаккха висавац ца кхоачаш ц1етт.

Чудийттад тховнаш элгаций ердий

ц1ераш етташ доагадаьд декъий

кашамашка... Шоай хурдаь хьо хурдий -

яккха йоае г1ийртаб моастаг1ий.

Дуне мел латт ше даьхача мехках

даьккхар тийшача балхаца халкъ.

(Г1оазота бараш шоай лаьтта аьха

бисар.) Маьрешка кхаьчар цун хьакъ.

Кхойтта шера, чхьаг1алкхаш а ц1увзаш,

баьсса лаьттар хьо, са лоамий мохк...

Шоаш даьчох в1алла эхь-бехк ца хеташ –

укхаза х1анз рельсаш яьха боаьх.

1986 шу.

ХУРГЙОЛЧА Г1АЛГ1АЙ РЕСПУБЛИКА

ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ГИМН

Даькъала хиннад вай халкъ, г1алг1ай, —

воай мехках вай кхийнад.

Турпала хиннад вай халкъ, г1алг1ай, —

хоарцонех пай теннад.

Турпала хиннад вай халкъ, г1алг1ай, —

хоарцонех вай теннад.

Хъаькъал ма эшалда вай баьрче,

Маьрша вахар кхоллаш.

Яхийла даим вай Г1алг1айче

кортамукъа йолаш!

Яхийла даим вай Г1алг1айче

кортамукъа йолаш!

1991 шу.

ДАЪХЕНГА

Сизифа кхера санна

Ба хьоцара са безам.

Хьо дукхаг1а мел еза —

Халаг1а да сона.

Хьо езачоа дукха гу.

Хьо езачун дукха да

Динза даргдоацаш.

Хашагульгов Магомед

Даъхе

Б1арг мелкхоачача лоамашта юкъе,

Белгал бола Бешлодм - корта санна

Дукхача мозстаг1ий гонна

Белгал я хьо са хьамсара даъхе.

Доккхача хьинарца хьал совдоахаш,

Лоамах доаг1а из Тирк.санна сиха

Лаг1а т1ара вохх лаг1а т1а ювлаш,

Хьо йода кхы а хозача бухьга.

Нагахьа-хьа доазув дохо вена

Б1еха моастаг1а вайна холойя

*Вай Ц1еча Эскаро из тевергва,
Тебу коч т1аелла, волчча моттиге.*

*Хьо еза сона геттара дукха,
Со ваь нава даьхе сиялахь - йоккха,
Ц1ена тешам лу аз даьхе хьона
Хьо лоро массаж а хилар кийча.*

Хьамзат Осмиев

ДАЬХЕ

(Илли)

Сигалара хьежа дошо малх

санна,

Камаьрша я хьо.

Б1арг бизза ена из гуйра

санна.

Беркате я хьо.

Т1ехъа оалар:

Са санна еза Камаърша Даъхе

Фу хургда хьол тешаме!

Сил дукхаг1 еза

Тоаенна Даъхе,

Фу хургда хьол безаме!

Езача йи1ий цу б1арго санна.

Тхо хьесташ я хьо,

Лоам чура доаг1а из шовда

санна,

Дог ц1ена я хьо.

Т1ехъа оалар:

Са санна еза Камаърша Даъхе

Фу хургда хьол тешаме!

Сил дукхаг1 еза

Тоаенна Даъхе,

Фу хургда хьол безаме!

Дуненна хъайгар г1оза никъ

хъеха

Хъайоаг1аш я хьо.

Адамий ч1оаг1а дог-мерза

безам

Совбоахаш я хьо.

Т1ехъа оалар:

Са санна еза Камаърша Даъхе

Фу хургда хьол тешаме!

Сил дукхаг1 еза

Тоаенна Даъхе,

Фу хургда хьол безаме!

ЦЕЧОЕВ ХАМАТХАН

Г1АЛГ1АЙ МОХК

Лакха лоамаш, сийдола г1алаш,

Къаман сийле цар хъахъокх.

Даьхен д1атела турпала арг1аш,

Ба аз бувцар Г1алг1ай мохк.

Маьждиге хъеву цар Даьла,

Мискача наха саг1а доаккх.

Йотташ латт цар Магас-г1ала,

Ба аз бувцар Г1алг1ай мохк.

Пхъена бижна наьха бала

Паччахъа пурамийца цар д1абоаккх,

Воландаь из къаман аьла.

Ба аз бувцар Г1алг1ай мохк.

Цицкиева Радимхан

Са мохк

Со яь са мохк, хъеж со хьога,

Хьоца дел са кьона дог.

Яц са моттиг кийсье хьоца,

Хьо хилча – со сенах хьог?

Зиза тега беш мо ба хьо,

Хьоца са паргата дувл.

Денгар-денга хьоцар безам

Ва са Даъхе, сов са бувл.

Йоаг1ар доаг1ар 1а д1адеха,

Ва са наъна – ва са мохк.

Са х1ама дац хьол т1ех беза,

Аз са хьоца доах, са мохк.

ЧАПАНОВ АХЬМАД

ХОЗА ДАЙМОХК

Шийла мехкаш дайнад сона,

Д1айха мехкаш дайнад сона,

Даймехкацара безам лаьг1беш

Мохк бац шоана укх дунен т1а.

Шаъра ареш яйнай сона,
Лакха лоамаш дайнад сона,
Даймехкара лоамаш дицдеш
Лоам бац шоана укх дунен т1а.

Доккха фордаш дайнад сона,
К1оарга 1амаш дайнад сона,
Даймехкара шовдаш дицдеш
Хий дац шоана укх дунен т1а.

Малхбоалехъа б1арглекхача,
Малхбузехъа б1арглекхача,
Гъна-гарга б1арглекхача,
Хозаг1а мохк бац укх дунен т1а.

Къонача нанас ший бер санна,
Дикача к1антас даь сий санна,
Даймохк лорабе беза шоана,

Хозаг1а мохк бац укх дунен т1а.

Къахъегачун беркат долаш,

Сакъердачун ло1ам болаш,

Даймохк беннача везача Далла

Хоастам ба хьона. яха деза.

Чахкиев Саид

* * *

Если б сталоь - Отчизны лишили меня,

Я бы сердцу велел,

Чтоб стучать перестало.

Кто видал,

Чтобы дерево, крону подняв,

Прямо в небе - вне тверди земной -

Вырастало?

Если б сталоь - Отчизны лишили меня

*И сказали, что путь мне обратный заказан,
Я бы, имя её талисманом храня,
Залил уши свинцом,
Чтоб не слышать рассказа,
Как погиб мой отец,
Как в промозглой ночи
Сумрак плыл над селом, по логам западая,
Как лежала в доме, у остывшей печи,
Мать, одетая в саван,
Совсем молодая...
Тот, кто выжил, - ушёл и не глянул назад,
Но живым не дано позабыть об утратах.
Я сестре пятаки положил на глаза,
Мне бездомный племянник достался от брата.
Что я видел, прошел по каким пустырям?
Пел и падал,
Вставал, не напуган врагами,
Путал тропы, друзей на дорогах терял...
Но родная земля -*

У меня под ногами!

Перевел Г. Русаков

Чахкиев Капитон

ДАЙМОХК

Ва со кхеваь хьо са Даймохк,

Хьо са дагара болаш бац,

Малх хьажарах, дарз хьакхарах,

Са хьо боацача дуне дац.

Нагахьа хьоцара къаьста висача,

Аз хьо голцца хало оз,

Хьа й1овхала со в1оахвича,

Мол аз мезал мерзаг1а модз.

Ворхх1е лоамал дехьа ваг1е,

Йо1ал ч1оаг1аг1а 1а со хъест,

Новкъа воде, балха воалле,

Массе уйла хьогахъа лест.

Аз укх доккхача дунен т1а

Чам ца боаккхаш фу дисад?

Бакъда, меннабац аз, Даймохк,

Хъачул мерзаг1а бола кад.

Опубликовано: Журнал «Литературная Ингушетия», №3-4, 2011 г.

ДАЪХЕНГА

Со венав уйлах вага, вахар зе,

Хьо йоландаь, Даъхе, со кхеваър,

Са лоамарой 1а баьндаь иразе,

Т1ехьен ираз 1а дундаь шаър.

Хъа кхоаненна беш кхееш со а воал,

Масе халонца лоаттабеш т1ом,
Цхъабакъда, сонна ч1оаг1а дагабоал
Сай хана кхачаргбоаца сом.

Малх 1аткъарах е дувларах ду1аш,
Йовргьяц аз хьона 1оаю фос,
Тахан сай бешах деш дола зизаш
Я керттера са деггаг1оз.

Де лерх1ар динза хадаргба са никъ-
МА хийла цунах хьона вас –
Аз сай зизишца кхеш бола никх
Хьо йоацачоа кхебац хьона аз.

Цо тоъал хана лоатторгда ший модз,
Т1ехьено боахаргба цох чам,
Хьа кхоанен оаз тахан са лергва хоз,
Гу сонна турпала цун ши ткъам.

Шолжа-Г1ала

Декабрь 1957 шу

Опубликовано: Журнал «Литературная Ингушетия», №3-4, 2011 г.

Галг1ай республика паччахалкхен гимн

Гимн

Г1алг1айчен лоамашка латтача г1алай

Ха-зама яларах сий довргдац ц1аккха.

Майралца, деналца бовзаш ба г1алг1ай,

Шоай ц1и цар лоаттаяь даиман лакха.

Т1ехьаоалар:

Халкъашца, къамашца доттаг1ал долаш,

Барт-цхьоаг1о, машар цар кхайкабу лаьтта.

Г1алг1айче, Г1алг1айче, ди-т1ехьа тоалуш,

Яхийла Г1алг1айче, дуне мел латта.

Г1алг1ай ба хьянала бахаш шоай лаьтта,

Харцонна т1ехья уж хиннабац ц1аккха.

Хийла дог дожарах керара даьтт1а,

Мегадац царгара эхь-ээдел даккха.

Т1ехьяоалар:

Халкъашца, къамашца доттаг1ал долаш,

Барт-цхьоаг1о, машар цар кхайкабу лаьтта.

Г1алг1айче, Г1алг1айче, ди-т1ехья тоалуш,

Яхийла Г1алг1айче, дуне мел латта.

Палг1ай ба дог-ц1ена, ц1ена я уйлаш,

Лоамашка бухдувла шовдан хий санна.

Шоай сина хьинарца халонех бувлаш,

Дала ший возалца ба иман денна.

Т1ехьяоалар:

Халкъашца, къамашца доттаг1ал долаш,

Барт-цхьоаг1о, машар цар кхайкабу лаьтта.

Г1алг1айче, Г1алг1айче, ди-т1ехьа тоалуш,

Яхийла Г1алг1айче, дуне мел латта.

ГИМН ИНГУШЕТИИ

Наш народ велик, бесстрашен,

Верен слову, и не счесть

Сколько гордых древних башен

Воплотили нашу честь.

Высоки, как эти башни,

Словно кладка их, тверды,

Мы вершим свой труд всегдашний

По законам доброты!

Всех людей объединяя,

Всех друзей, как жизнь, любя,

Ингушетия родная,

Отстояли мы тебя!

Так живи, цвети все краше,

Мощь и силу набирай,

Солнце наше, счастье наше,

Наш родной ингушский край!

Дружба нам всего дороже,

Вера нам всего родней –

Побеждаем бездорожье

На пути к вершине дней.

Одолеем все невзгоды,

Ибо с нами сам Аллах –

Да продлятся наши годы

И останутся в веках!

*Утихает непогода,
Солнце тянет к нам лучи,
И чисты сердца народа,
Словно горные ключи.*

*Так живи, цветы всё краше,
Мощь и силу набирай,
Солнце наше, счастье наше,
Наш родной Ингушский край!*

Перевел Г.Онаниян

Чахкиев Саид

ИНГУШЕТИЯ

*Где горы вечные,
Где зори млечные,
Где тьма зловещая
Ушла с вершин,
Лежит свободная,*

Сынами гордая,

Высокогорная

Страна Мужчин.

Э-гей, э-гей!

Страна Мужчин.

Живым содружеством

Ума и мужества

Народу служишь ты,

Как верный сын.

И всё чудеснее

Восходит песнею

Твоя ровесница –

Страна Мужчин.

Э-гей, э-гей!

Страна Мужчин.

Единством крепкие,

Мы мира требуем,

Мы в счастье веруем

Все как один!

Вольнолюбивая,

Миролюбивая,

Трудолюбивая

Страна Мужчин!

Э-гей, э-гей,

Страна Мужчин!

СВЯТАЯ ИНГУШЕТИЯ

Земля моих предков, родная,

С тобой мои думы и сны,

Живи, лихолетья не зная,

В лучах незакатной весны.

Мой край, ты как лучик рассвета,

И в сердце - весенняя трель,

Огромная наша планета –

Твой дом и твоя колыбель.

В весенний цвет одетая,

Поэтами воспетая,

Святая Ингушетия моя –

Вишневыми рассветами

И зорями согретая,

Свободная и гордая земля!

Цветеньем сменилось ненастье,

Вновь строят свой храм ингуши –

И это огромное счастье,

Великая радость души.

Любые пройду я невзгоды.

Горю я желаньем одним:

Быть малой частицей народа,

Быть сыном достойным твоим:

*В весенний цвет одетая,
Поэтами воспетая,
Святая Ингушетия моя –
Вишневыми рассветами
И зорями согретая
Свободная и гордая земля!*

Чахкиев Ювсан

Г1АЛГ1АЙЧЕ

*Хьо ца1 йоацар укх дунен т1а
Кхы тха цхьаккха моттинг яц,
Нана санна, дукха еза
Тха хьамсара Г1алг1айче!
Хьох тха догъэккхийта г1ерташ
1азан дуккхаз оттадаьд,
Хьайбаш санна, вагонашка дехкаш*

Мехках даьха хьувзадаьд.

Хало йоккха т1аоттараг1

Деха, делхаш хьайзадац,

Моцала б1огордовлараг1

Саг1а дехаш лийннадац.

Хьох къостадаь долча хана,

Тха са массаз хьоца дар.

Хьа лаьтан коана наькъа ийца,

Оаха наькха т1а лелаййир.

Тхоай лаьттан ч1егилг ц1аккха,

Дог а дилла ютаргьяц.

Хьа хьал лакхде, хьа сий даккха

Тхоай низ, хьаькъал кходергдац

Опубликовано: Журнал «Литературная Ингушетия», № 2, 1997 г.

Чахкиев Юсуп

Даймохк

Деррига дуне хьа дале а,

Дог ца деле пайда бац,
Сина дезар дицдалиита
Цхъанна низа могогдац,
Хьох со хьегаш волча хана,
Сийрда малх а маълхара бар,
Со вар аьнна хьона гаьна,
Дог са даим хьоца дар,
Хьоца велаш, хьоца велхаш
Со ца хилча - со хьа вац,
Хьоца доаца ираз лехаш,
Дог са ц1аккха хиннадац,
Даймохк, фуннаг1а т1аоттарах,
Хьох ца къасте г1айг1а яц,
Хьоца мара цхъаккханахьа,
Сатем ц1аккха хург ма бац.

Г1алг1ай къам 1овда,

Гораоттаде,

Мел долчох довха,

Ц1ендаь х1алакде

Г1ийртад дуккхаза

Гьнара уха г1аьраш,

Россе жандармаш,

Сталина эраш,

Тийшаболх боаллаш

Лоаллаха бахараш,

Вежарий, яхаш,

Хоза дувцараш.

Казахий ара

1акхайса леладаьд,

Хьалбиззал кера

Яа йоацаш хиннад

ИЛЛИ

Россия яхача боккхача вай мехка

Тешаме йолаш хьо йоаг1а Г1алг1айче.

Цун низца, ло1амца дег1аух хьо чехка,

Вай даьша йийзандаь цунца шоай баьчче.

Тоалойла, хозлойла ер вай республика –

Са санна дукха беза вай Даймохк.

Барт ца1 хиларца ба вай низ, йоал вай ка,

Лоалахошца машаре вай ма доахк.

Беркате я вай лоаме, хьунаш, аренаш,

Д1адийнар дика хьувкъаш да вай лаьтта.

Вайна ма хиннай дукха цхьа хала ханаш,

Ца дов къувса а хина ма дац атта

Ц1аккха хинабац вай мохк х1анз мо тоабенна,

*Вайна бессаб Даъла боккха къахетам-
Даха, деша, дуне довза парг1ато я яьнна,
Баържаб бусалба ди, бу вай цу дикан хам.*

Опубликовано: Журнал «Литературная Ингушетия», № 3, 2005 г.

СА ДАЪЙ МОХК-Г1АЛГ1АЙЧЕ

*Форда хин талг1еша лувчабу,
Моакхаза берд санна, хьо ц1ена,
Хьо ч1оаг1а латталба, са Даъй-мохк!
Сийрда малх хьежалбу хьа лаьтта,
Ма далда кхы 1ьаржа из ду1а,
Малх къайла боаккхаш доа баьде дохк.
Хьа аре, хьа лоамаш – хьа лаьтта
Тха дегга деза да, Г1алг1айче!
Хьол хьамсара укх Даъла дунен т1а
Кхы моттиг тха ма яц, Г1алг1айче.
Шоай ха, низ, яхь йола хьа к1антий
Хьо й1аьхий хилийта д1алуш ба.*

Хъа эздий, тоам бола мехкарий

Хьо хозъеш, хъа сийле лакхъеш ба.

Хъа аре, хъа лоамаш-хъа лаьтта

Тха дега деза да, Г1алг1айче!

Даиман укх Даьла дунен т1а

Хьо маьрша яхийла, Г1алг1айче.

Тха Даьй мохк, хьо бохо лоаттабу

Лоалахой тийшаболх тхона бовз.

Хьо бовзаш, бохабе ма г1ийртад

Гьанара хъашха г1аьрхой ц1оз.

Хъа аре, лоамаш-хъа лаьтта

Тха дега деза да, Г1алг1айче!

Хьол хъамсара укх Даьла дунен т1а

Кхы моттиг тха ма яц, Г1алг1айче.

Сталина тхо мехках даьхача

Тхона хьо ц1аккха йицъеннаяц.

Хьох хъегаш яьккхар из къиза ха,

Бакъда хьох дог дилла хиннадац.

Хъа аре, хъа лоамаш-хъа лаьтта

Тха дѣга дѣза да, Г1алг1айче!

Даиман укх Даъла дунен т1а

Хьо маърша яхийла, Г1алг1айче.

Малаг1а зе-зулам даъд вай Россена

Х1ирашта баллала г1алг1ай мохк?

Россе хьакимаш, шо фу бала бена,

Фу т1акхьачатхона фу де доахк?

Х1ана дитац оаш тхоай лаътта даха?

Тхоай мехках х1ана хьѣгаду?

Х1ана дитац тхоай даъй лаътта аха?

К1ийлена б1у х1ана увттабу?

Маца д1адаргда тха коара таъзет,

Х1ираша лоаттабу тийшаболх?

Оаш къамашта юкъе мотт х1ана бетт?

Х1ана хьѣю гоамал, даъра дорх?

Опубликовано: Журнал «Литературная Ингушетия», № 2, 1997 г.

Даъхе

Я хьо, даъхе, къахъегама,

Зиза тохаш латта беш,

Болх бе, деша, сало1ама

Наъкъаш наха да долхаш.

Вай Сталински Конституци –

Никъ хъахъувкха седкъа ба.

Даъхе, ираз хьоца деци,

Дегг1оз безам хьоца да!

Коталоний оаз я хозаш,

Вахар денна тоалуш латт.

Дог, хъазилг мо, кер чу ловзаш,

Иразах са дизаъ латт,

Боахамах хъе тоалуш санна,

Низах а хьо ч1оаг1луш я.

Вахар дода илли хинна!

Илли ала безам ба!

Даъхе, сица велавенна,

Аз низ, хьинар хьона лу.

Хьогар эшар дехаш сайна,

Хьоца дика воахалу!

Яндиев Джамалдин

ЛАЛАЛ СОГА, СА ДАЪХЕ

Алал сога, алал сога, са даъхе,

Мишта яр хьо хьалха яхаш?

Ма горий сона хьо боагача маълхе

Аьрга таъзет дила елхаш.

Алал сога, алал сога, са даъхе!

Алал сога, алал сога, са даъхе,

Фу дар хьа хьалха лелаш?

В1алла х1аман хьо йоацаш даькъе

Ма горий сона хьо хала яхаш.

Алал сога, алал сога, са даъхе!

Дагадоаг1ий хьона дахчан нухарца

Хье лоаман босах гота яьлла?

Зунгата диллал доацча ираца

Хье во1 венна нана мо йийлха.

Алал сога, алал сога, са даъхе!

Дагадоаг1а сона кьело, хьацаро

Хьа г1елбаь хинна миска ког,

Мискача, халача, кьеча вахаро

Хьа делхош хинна г1ийла дог.

Алал сога, аьлал сога, даъхе!

ДАЪХЕ

Тахан со г1озваьнна, дог делаш,

Безаме б1аракъеж хьона, Даъхе!

Вода со г1адваха, дог делаш,

Кора ца доаг1аш ираз хьа маъхе.

Фордаш хинна латт хьа кхаш,

Йистера-йисте б1арг ца кхоачаш,

Тоабеннача мехкарий мо лепаш бесаш,

В1алла б1аргагуча г1ай доацаш.

Бутт мо сийрда я хьо Даъхе,

Ираз да сийрадаънна лепаш,

Б1арг кхачац ираза бухе,

Малх а ба камаърша лепаш.

Ва са еза, дошо, Даъхе!

Хьа сийрдача наькъах со теш,

Ваг1аргва со тоъал хьа маълхе,

Дошоча хьосаца хьона догам деш

ДАЪХЕНАХ ЙОЛА СТИХАШ

Даъхе, Даъхе,

Ва дошо Даъхе!

Д1аэца са вахар,

Са уйлаш,—

Кора ца доаг1аш

Ираз хьа маъхе,

Аз хьона тийнна

Беттала бийсаш.

Ва са хоза Даъхе!

Аз хьона лу се,

1а е сона хьай

Бакъахъара кхел,

Ваг1аргва со

Хьа маълхе,

Б1арга ца гуш хъа

Из аьрга кхел.

ДАЪХЕНГА

1а со везаш теркаварах.

1а со низбенна кхеварах,

Дув буъ аз хьона

Хъа га ца хувца,

Дош лу аз хьона

Хъа сий ца дохка.

1а дуне сийрдадаьккхандаь,

Са дог, са б1арг г1озбаьккхандаь,

Дув буъ аз хьона

Хъа га ца хувца,

Дош лу аз хьона

Хьа сий ца дохка.

Езача йи1ий б1арг санна,

Ваьча наьна дог санна,

Хьо лорae дув буь аз хьона.

Сийдола, ва са даьхе!

Родина

Иду я –

И сердцем ликую

На лоне привольной земли.

Кто радость узнает такую

От милой отчизны вдали?

Красуйся в девичьем уборе!

Кто взором окинет,

Скажи,

За морем –

Широкое море

Полей без единой межи?

О, как ты смеешься, родная!

Ты лунного лика светлей.

Лучистое солнце, играя,

Сияет над ширью твоей.

Я верю дороге широкой:

Ты сердце уводишь в простор.

Взгляни:

Для тебя, синеокой,

Я золотом вышил узор.

1938

ЛУРГЬЯЦ ДАЪХЕ

К1айи хозеи гучахь дувцаш,

Уж б1еха дегаш чудехка,
Михо санна шоай никъ хувцаш,
Ц1и тоха доахкар шо мехка.

Б1ехалашта кара даха,
Даъхе моастаг1ашка ехка,
Моастаг1ий сийна ц1и теа,
Довла г1ертар шо тха мехка.

Цу къаънача пхъарах тийша,
Газа можага ладувг1аш,
Дроахкар шо болх бе тийша,
Бертий мо даъхен т1а хъувцаш.

Б1ехалаш, дезац шо дегаш,
Шо цхъанна х1аман маъхе дац.
Б1аъсти хиш мо ц1еш 1оъахийта
Яьккха даъхе оаха шоана лургъац.

* * *

Расскажи мне, страна, побеседуй со мной,

Как жила ты, родная, прежде?

Я видал тебя согнутой в холод и зной

И рыдающей в черной одежде,

Я запомнил, как деревянной сохой

Твоих гор бороздили тело.

Как бродила в отрепьях тропею глухой,

Исподлобья всегда ты глядела.

Как покорно несла ты хребтов горбы

И сызмальства сохла в печали,

Как протяжно скрипели твои арбы, –

Я запомнил их скрип шакалий.

Как неволя с нуждой – от тебя ни на шаг,

Всюду нищенства были приметы,

И казалось: голодная свора собак

Изорвала твои бешметы.

На куски тебя каждый тогда межевал,

Грязь по осени, а весной

Вольный дождик крышу твою размывал,

Крыша сакли была земляною...

Свирепеет от раны медведь, говорят.

Будто раненые медведи,

Твои дети дрались, с другом друг, с братом брат,

И соседей громили соседи.

Помню, лгал тебе хитроумный мулла

О пленительных кущах рая...

Расскажи мне, страна моя, как ты жила,

Как жила ты, всегда умирая,

Не хочу и во сне твой позор увидеть!

А хочу одного лишь я в жизни,—

Я народу хочу свою песнь передать

О моей обновленной отчизне.

** * **

Родина, родина молодая!

Лучшие песни мои бери:

Лучшей радости не желая,

Над ними просиживал я до зари.

Что милей твоего материнского взгляда?

Ты растила меня за годом год.

Я твой сын. Возьми из сыновнего сада

Мой первый, мой ранний плод.

1938

ДАЪХЕ

Тахан со г1озваьнна, дог делаш,

Безаме б1арахъеж хьона, даъхе!

Вода со г1адваха, дог делаш,

Кора ца доаг1аш ираз хьа маъхе.

Фордаш хинна латт хьа кхаш,

Йистера-йисте б1арг ца кхоачаш,

Тоабеннача мехкарий мо лепаш бесаш,

В1алла б1аргагуча г1ай доацаш.

Бутт мо сийрда я хьо, даъхе,

Ираз да сийрадаьнна лелаш,

Б1арг кхачац ираза бухе,

Малх а ба камаърша лепаш.

Ва са еза дошо даъхе!

Хьа сийрача наькъах со теш.

Ваг1аргва со тоъал хъа маълхе

Дошоча хъаьсаца хъона догам деш.

** * **

Юха ала сона, дагалаъце,

Тирка йисте даъха иллеш,

Беттала бийсаш йицъенна еце,

Илли даккха, оаз айий.

Нагахъа хъайна со вицвеннавеце,

Уж наъна лоамаш декадеш,

Юха ала сона, дагалаъце,

1айха Тирка йисте даъха иллеш.

Массаг1а б1аьсти, массаг1а гуйра,

Вай къаьстача денз, д1аяхай,

Маьтт-лоам т1ара дехка 1уйра

Массаза, ткъам тега, г1ийттай.

*Ха д1аяха яле а, сона-м дагадоаг1а,
Тирка талг1еца бетта з1анараш лайза,*

Маьре бодача седкьага

Вай безаме ураг1а хьийжа.

** * **

*Я люблю вас, горы, за то,
Что, гордясь своей высотой,
Не гнушаетесь вы земли.*

Я люблю вас, горы мои!

*Среди ваших вершин и скал
Я рожден был и счастье искал,—
То, которого бедная мать,
Жизнь прожив, не смогла сыскать.*

Вашу бронзу люблю и медь, —

Дай вам бог их вечно иметь! –

Быстрых соколов, гордых орлов,

Что парят меж ваших хребтов.

Вы вспоили меня водой, –

Ледяной, родниковой, живой...

Целомудрие ваших озер

Мне любовью туманит взор.

Я люблю вас, горы, за то,

Что, бродя босым средь хребтов,

Злые ветры я побеждал

И пощады от них не ждал.

Древних башен сырой гранит

Память предков моих хранит.

Это вы мне их сберегли.

Вам я кланяюсь до земли.